

Kveise gård

2005 er friluftslivets år, og LA21 – turveiselskapet sammen med Natur- og idrettsforvaltningen presenterer kulturminner langs hovedturveiene i Bærum.

Månedens turvei for september er A1; nordre del mellom Skuibakken og Butterudveien.

Tunet på Kveise ligger fritt og vakkert til på kanten av Jarenplatået nord for Stovivannet med et mektig utsyn til Eineåsen i nord, Kolsås i øst, Ringiåsen og Svartoråsen i vest. I syd ses spiret på Tanum middelalderkirke. Jaren betyr kant (som vi kjenner fra ordet jarekant på tekstiler). Tunet er et firkanttun som består av hovedbygning, bryggerhus/drengestue, stabbur, og driftsbygningen, som er sammenføyet med det tidligere grise- og hønsehuset. Hovedbygningen er fra 1820-årene, mens de øvrige bygningene er fra 1860-årene. Frukthagen ble anlagt på midten av 1800 tallet.

Gården er adskillig eldre enn dagens bygningsmasse. Den ble skilt ut mellom Horni og Skui i yngre jernalder (600-1050 e.Kr.). Navnet Kveise kommer av oldnorsk kveiss, som betyr byll; en rund forhøyning. Gården har hørt til Nesøygodset og Bærums Verk. Senere har den ofte skiftet eier ved salg. I 1924 kjøpte Ole Aulie gården og i dag drives den av tredje generasjon Aulie. Det dyrkes hvete, havre og oljevekster vekselvis på åkrene.

Eiendommen strakte seg opprinnelig fra Isielva til Ramsås. Da Bærums Meieri og Handelsforening ble grunnlagt i 1887 ble en tomt fra Kveise ved Ringeriksveien innkjøpt til Vestre Bærums meieri. Meieriene var et skritt på veien til samvirke blant melkeproduserende bønder. Meieriet ble nedlagt få år etter siste verdenskrig, men det drives fortsatt matvareforretning i lokalene ved Ringeriksveien, og bussholdeplassen ved siden av har navn etter meieriet.

Småbrukene Kveiseenga/England og Tunheim ved Ringeriksveien som opprinnelig tilhørte Kveise, ble fradelt omkring århundreskiftet 1900 og senere utparsellert til boligtomter. Tunheim var i mange år lærerbolig for Skui skole. Etter første verdenskrig ble Kveisemarka og skogen under Ramsås solgt til Persbråten.

Fra Gamle Jaren vei leder en allé av askekaller inn til tunet på Kveise. Askekaller vitner om bruk av ask som tilleggsfor til dyra. På den andre siden av veien kanter en nyplantet allé med asketær den gamle veitraséen Kveisegata som gikk til husmannsplassen Kveisebråtan. Bærum kommune har gitt tilskudd til restaureringen etter at almestyken ødela den gamle alléen. Kveisebråtan skal være den eldste plassen i Marka. Den var den eneste plassen som var avmerket i Horni- og Skuimarka på kart fra 1825. Husmannsplassen fulgte med jord- og skogsalget vest for Svartoråsen til Persbråten etter første verdenskrig.

Jarenplatået utgjør nordre del av Tanumplatået, som er ett av Bærums fem "prioriterte geografiske områder" i kulturvernplanen. De er valgt ut fordi de har helhetspreg av stor betydning på grunn av sitt samspill mellom gammel gårdsbebyggelse og kulturlandskap. Veien som går mellom tunene på Jarenplatået er et middelalderveifar til Tanum kirke. Tanum kirkeveier er ett av Bærums tolv "spesielle kulturvernområder". Utvelgelsen er basert på veien som historisk "dokument", og de mange kulturminnene langs den; som gravhauger og røyser på Tanumplatået og Tanum kirke, bidrar til en følelse av nærhet til både hedensk og katolsk tid.

Litteratur:

Mohus, Arne: Stedsnavn i Bærum, Bærum oppmålingsvesen, 1987

Martinsen, Liv og Winge, Harald: Askers og Bærums historie, Asker og Bærum til 1840, 1983

Myhre, Jan Eivind: Askers og Bærums historie, Bærum 1840-1980, 1982

Borgedal, Paul og Berg, Lars: Norske Gardsbruk, Akershus fylke, 1941

Liv Frøysaa Moe